

ენერგოეფექტური ღუმელები, ალტერნატიული საწვავი და მათი ეფექტი ჰაერის ხარისხზე

წინამდებარე პუბლიკაცია მიზნად ისახავს ფართო საზოგადოებისთვის ცნობიერების დონის ამაღლებას ტყის სექტორის რეფორმის განხორციელების შესაძლებლობების, ენერგოეფექტური ღუმელებისა და ალტერნატიული საწვავის შესახებ.

საინფორმაციო მასალა შემუშავებულია სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ, კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროს (BMZ), შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) და საქართველოს მთავრობის მიერ დაფინანსებული პროექტის ფარგლებში - „საქართველოში ტყის სექტორის რეფორმის განხორციელების ხელშეწყობა ტყის დეგრადაციით გამოწვეული სათბურის აირების ემისიების შემცირების მიზნით (ECO.Georgia)“. პროექტი „ECO.Georgia“ ერთობლივად ხორციელდება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, მის დაქვემდებარებაში არსებული უწყებების, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) მიერ.

სურათების წყარო - freepik.com

სარჩევი

შესავალი	2
ტყე და ჰაერი.....	4
ალტერნატიული საწვავი და მისი გავლენა ჰაერის ხარისხზე	5
ენერგოეფექტური ღონისძიებები	6
ცნობიერების დონე ქვეყანაში ტყესთან და ალტერნატიული გათბობის საშუალებებთან დაკავშირებით	8

შესავალი

შემის ალტერნატიულ საწვავს წარმოადგენს ენერგიის ნებისმიერი არატრადიციული წყარო, რომელიც უფრო მეტად ეკომეგობრულია და წვის პროცესში გამოყოფს ნაკლებ მავნე ნივთიერებას. ალტერნატიული საწვავი მიზნად ისახავს, შეამციროს საწვავ რესურსზე (შეშა) დამოკიდებულება და ენერგიის წარმოების გარემოზე მავნე ზემოქმედება. ალტერნატიულ საწვავს გააჩნია როგორც უპირატესობები, ასევე გამოწვევები და მათი მიღება განსხვავდება გამოყენების მიხედვით, როგორიცაა ხელმისაწვდომობა, გამოყენებისთვის საჭირო დანადგარი და ეკონომიკური საკითხები. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით (2021 წელი), იმის მიუხედავად, რომ საქართველოს მოსახლეობის დაახლოებით 90% გაზიფიცირებულია, ქვეყანაში მაინც დაბალია გაზის მოხმარება, გათბობის ინდივიდუალურ საშუალებებში მოხმარებული ენერგორესურსებიდან შინამეურნეობების 47.4% დამოკიდებულია ბუნებრივ გაზზე, 35.4% - შეშაზე, 6.1% - ელექტროენერგიაზე, 0.3% - ქვანახშირსა და 0.5% - ცხოველურ ნარჩენებზე (იხ.გრაფიკი N1), ხოლო, როგორც ცხრილი N1-დან ჩანს საქართველოში საცხოვრებელში გასათბობად შეშას იყენებს 37%, ქალაქში - 10,9 %, ხოლო სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის - 71.1%. ასევე, მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ ხე-ტყის ნარჩენს მხოლოდ მოსახლეობის 1% იყენებს გასათბობად.

ცხილი N1

სახეობის პრაციტული წლი გამოყენებული ენერგორესურსების და საყოფაცხოვრებო მიზნების მიხედვით														
საოფიცორობო მონები	სახლის გასათბობად			წლის გასათბობად			საქმლის მისამართდად			გაგარეობისთვის		ელექტრო მოწოდებები		სხვა (გარე გამოება და ა.შ.)
	ქალაქი	სოფ.	სულ	ქალაქი	სოფ.	სულ	ქალაქი	სოფ.	სულ	ქალაქი	სოფ.	ქალაქი	სოფ.	სულ
ენერგორესურსი														
ბუნებრივი გაზი	86	41.2	66.6	90.1	72.2	82.3	96.5	77.6	88.3					2.4 1.8 2.1
დოზულის საწვავი		0.9	0.4											0.3 2.8 1.4
ელექტროენერგია	12.1	5.3	9.1	20.5	26	22.9	31.5	31.3	31.4	17.6	29	11.2	99.9	99.7 99.8 100 100 100
თხევადი გაზი	0.2	0.7	0.4	1	6.2	3.2	2.9	19	9.8					0.1 0.4 0.2
სასოფლო-სამეურნეო წარჩენი	0.2	1.8	0.9	0.1	1.3	0.6	0.1	1.8	0.8					0.1 0
ქვანახშირი		0.7	0.3		0.7	0.3		0.6	0.3					
შეშა	10.9	71.1	37	5.3	43.6	21.9	6.7	49.8	25.4					0.3 1.5 0.8
ცხოველური წარჩენი	1.2	0.5			1.4	0.6		1.3	0.5					
ხე-ტყის წარჩენი	0.5	1.7	1	0.3	1	0.6	0.3	1.5	0.8					

წყაიო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

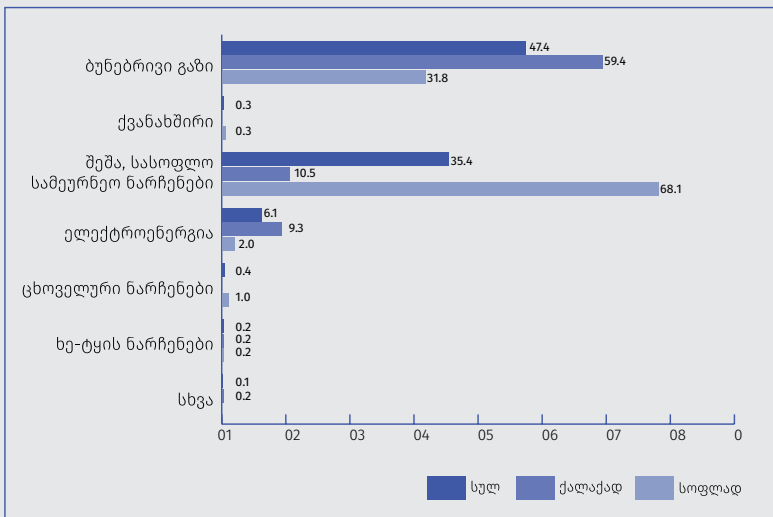
სტატისტიკიდან გამომდინარე აშკარაა, რომ საქართველოს ტყე დიდი გამოწვევის წინაშე დგას საშეშე რესურსის მიწოდებისა და შესაბამისად, დეგრადაციის კუთხითაც. შემის ალტერნატიული საწვავი არის ენერგიის ნებისმიერი წყარო, რომელიც შეიძლება გამოყენებულ იქნას გათბობის ან სხვა საყოფაცხოვრებო მიზნებისთვის, როგორც შემის შემცვლელი. ალტერნატიული საწვავის გამოყენება ხელს შეუწყობს: ტყის შენარჩუნებას, ჰაერის გაუმჯობესებასა და მდგრადი ენერგიის პრაქტიკას.

წარმოგიდგენთ რამდენიმე გავრცელებულ ალტერნატივას:

1. **სიმინდის, თხილის და სხვა მოსავლის ნარჩენები** - ზოგიერთ რეგიონში სიმინდის გამხმარი ჩალა ან სხვა სასოფლო-სამეურნეო ნარჩენები შეიძლება გამოყენებული იყოს გასათბობად.
2. **ბიომასის ბრიკეტები/პელეტები** - ეს არის ბიომასის მასალების შეკუმშული ბლოკები, როგორიცაა სოფლის მეურნეობის ნარჩენები, ნახერხი ან ტყეში დარჩენილი სხვა ნარჩენები. მათი გამოყენება შესაძლებელია შემის ნაცვლად.
3. **ნახშირი** - მიუხედავად იმისა, რომ ნახშირი ასევე დამზადებულია ხისგან, იგი უფრო დამუშავებული ფორმაა. ასევე უფრო ენერგოეფექტურია და ნაკლები კვამლით იწვის.
4. **ელექტროენერგია** - ელექტროგამათბობლები ფართოდ ხელმისაწვდომი და სუფთა ალტერნატივაა სივრცის გასათბობად.
5. **ბუნებრივი აირი** - გაზიფიცირებულ ტერიტორიებზე მისი გამოყენება შესაძლებელია სივრცის გასათბობად, საკვების მოსამზადებლად და ა.შ.
6. **მზის ენერგია** - მზის თერმული სისტემები შეიძლება გამოყენებულ იქნას მზის ენერგიის მისაღებად წყლის ან სივრცის გასათბობად.

ალტერნატიული საწვავის არჩევანი დამოკიდებულია სხვადასხვა ფაქტორზე: ხელმისაწვდომობაზე, ღირებულებაზე, ინფრასტრუქტურასა და გათბობის სპეციფიკურ საჭიროებებზე. შემის ალტერნატივის შერჩევისას მნიშვნელოვანია გავითვალისწინოთ: ეფექტურობა, გარემოზე ზემოქმედება და ადგილობრივი რეგულაციები.

გრაფიკი N1 შინამეურნეობების წილი გათბობის ინდივიდუალურ საშუალებებში გამოყენებული ენერგორესურსების მიხედვით

წყარო : საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

თყე და ჰაერი

თყე გადამწყვეტ როლს თამაშობს ჰაერის სისუფთავისა და ხარისხის შენარჩუნებაში. ხე-მცენარეები გამოყოფენ ჟანგბადს ფოტოსინთეზის გზით, ისინი შთანთქვენ ნახშირორჟანგს (სათბურის აირები) და ათავისუფლებენ ჟანგბადს ატმოსფეროში. ეს პროცესი აუცილებელია დედამიწაზე სიცოცხლის შესანარჩუნებლად. თყე ითვისებს დიდი რაოდენობით ნახშირორჟანგს ატმოსფეროდან, ხეები და სხვა მცენარეები ასრულებენ ფოტოსინთეზის პროცესს, როდესაც ისინი მზის შუქს იყენებენ ნახშირორჟანგისა და წყლის გლუკოზის ჟანგბადად გადაქცევისთვის. ფოტოსინთეზის დროს ათვისებული ნახშირბადი ინახება ბიომასის სახით, რომელიც მოიცავს ცოცხალ (ზრდადი ხე-თყე) და მკვდარ (ზეხმელი, ძირნაყარი ხე-თყე) ბიომასას. ეს ხელს უწყობს კლიმატის ცვლილების შედეგების შერბილებას სათბურის აირების კონცენტრაციის შემცირებით. თყე მოქმედებს როგორც ჰაერის ბუნებრივი ფილტრები. ხის ფოთლები იჭერენ ჰაერის ნაწილაკებს და შთანთქვენ ისეთ დამბინძურებლებს, როგორებიცაა: გოგირდის დიოქსიდი, ამიაკი და აზოტის ოქსიდები, რითაც აუმჯობესებენ ჰაერის ხარისხს. თყეს შეუძლია ჰაერში წვრილი (PM_{2.5}) და უხეში ნაწილაკების (PM₁₀) დონის შემცირება. სწორედ ამ ნაწილაკებს უკავშირდება მნიშვნელოვანი მავნე ზემოქმედება ადამიანის ჯანმრთელობაზე. ხე-მცენარეები ფოთლებიდან ტენის აორთქლების გზით (ტრანსპირაცია) ხელს უწყობენ ჰაერში ტენიანობის დონის რეგულირებას, რაც მნიშვნელოვანია ადგილობრივი კლიმატისა და ადამიანის საცხოვრებელი გარემოს შექმნისთვის. თყეს ასევე შეუძლია შეამციროს ჰაერის მავნე დამბინძურებელი - მიწისქვეშა ოზონი. იგი უზრუნველყოფს მრავალფეროვანი ეკოსისტემების არსებობას, მათ შორის მრავალფეროვან მცენარეებსა და ველურ ბუნებას. ჯანსაღი ეკოსისტემები მდგრადობის მიღწევაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, რამაც შეიძლება ირიბი გავლენა მოახდინოს ჰაერის ხარისხზე. ასევე, ისინი ხელს უწყობენ მიწის საფარის ფორმირებას, რაც ნიადაგის ეროზიის პრევენციას ახდენს და ამით ჰაერის ხარისხს აუმჯობესებს, გამომდინარე აქედან შემცირდება ჰაერში მტვრისა და ნაწილაკების რაოდენობა. მერქნის არამდგრადი მოხმარება, განსაკუთრებით კი მისი გამოყენება სანვავ მასალად იწვევს ნახშირბადის გამოყოფას და არღვევს ნახშირბად-ჟანგბადის ბალანსს ატმოსფეროში.

თყე სუფთა ჰაერის შესანარჩუნებლად ყველაზე მნიშვნელოვანი პირობაა, შესაბამისად, თყის შენარჩუნება და მათი მდგრადი მართვა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია როგორც ეკოსისტემების, ასევე ადამიანთა კეთილდღეობისთვის.

ალტერნატიული საწვავი და მისი გავლენა ჰაერის ხარისხზე

ალტერნატიული საწვავი გულისხმობს ენერგიის არატრადიციულ წყაროებს, რომლებიც გამოიყენება შეშის ნაცვლად გათბობის ან საოჯახო საქმიანობისთვის. ამგვარ საწვავს შეიძლება ჰქონდეს განსხვავებული გავლენა ჰაერის დაბინძურებაზე, რაც დამოკიდებულია ისეთ ფაქტორებზე, როგორებიცაა: წვის ეფექტურობა და წარმოების პროცესები. განვიხილოთ რამდენიმე ალტერნატიული საწვავი და მათი პოტენციური გავლენა ჰაერის დაბინძურებაზე:

ხე-ტყის ნარჩენი არის ტყის მოვლის ღონისძიებების განხორციელებისა და ხე-ტყის დამზადების შედეგად წარმოშობილი ქერქი, ნაფოტი, ნახერხი, შეშად გამოუსადეგარი ტოტები, აგრეთვე ის ძირნაყარი ხე-ტყე, რომელსაც ბუნებრივი თუ სხვა ფაქტორების ზემოქმედების გამო აღარ გააჩნია მერქნული რესურსის ღირებულება (საქართველოს მთავრობის 2021 წლის N221 დადგენილებით დამტკიცებული „ტყითსარგებლობის წესის შესახებ“ დებულება).

ალტერნატიული საწვავის მისაღებად ტყე საუკეთესო საშუალებაა, რათა დავამზადოთ ბრიკეტები და პელეტები. ტყის მართვის ორგანო უფლებამოსილია, პირადი მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად, ხე-ტყის ნარჩენი უფასოდ გადასცეს მოსახლეობას, ხე-ტყის ნარჩენის განთავსების ადგილიდან. ხე-ტყის ნარჩენის დაინტერესებული პირებისთვის საკუთრებაში გადაცემა დასაშვებია პირდაპირი მიყიდვის წესით. ხე-ტყის ნარჩენის ტრანსპორტირება ხორციელდება ხე-ტყის წარმოშობის დოკუმენტის საფუძველზე. საქართველოს ტყეს აქვს რესურსი, ხე-ტყის ნარჩენით შეამსუბუქოს შეშის გამოყენება საწვავად.

ასევე, მნიშვნელოვანია საწვავად მშრალი მერქნის გამოყენება. მშრალი მერქნის წვისას იწვის აალებადი ნაწილი, რომელიც გამოყოფს ენერგიას სითბოს სახით. ნედლ ხეს კი (ახლად მოჭრილი ხე, რომლის გამოყენებაც ქვეყანაში ფართოდ გავრცელებული პრაქტიკაა) აქვს წყლის მნიშვნელოვანი რაოდენობა, რომელიც უნდა აორთქლდეს ხის წვის დაწყებამდე, სწორედ აორთქლების პროცესი მოიხმარს ენერგიის მნიშვნელოვან რაოდენობას და ნაკლები სითბო გამოიყოფა.

ენერგოეფექტური ღუმელები

ენერგოეფექტური შეშის ღუმელები შექმნილია იმისათვის, რომ მაქსიმალურად გაზარდონ სითბოს რაოდენობა, რომელიც წარმოიქმნება შეშის მოცემული ოდენობით, ხოლო მინიმუმამდე დაიყვანოს გამონაბოლქვი და ნარჩენები. ტრადიციულ ღუმელებთან შედარებით, ენერგოეფექტურ ღუმელებს გააჩნიათ, როგორც ეკოლოგიური, ასევე ეკონომიკური სარგებელი, აქ მოცემულია რამდენიმე მახასიათებელი და ტექნოლოგია, რომლებიც ჩვეულებრივ გვხვდება ენერგოეფექტურ შეშის ღუმელებში:

- ▶ **მაღალი წვის ეფექტურობა:** ენერგოეფექტური შეშის ღუმელები უზრუნველყოფენ შეშის სრულად დანვას და თითოეული ხის ნაჭრიდან მეტი სითბოს მიღებას.
- ▶ **კატალიზური წვა:** ზოგიერთი შეშის ღუმელი იყენებს კატალიზურ გადამყვანს წვის ეფექტურობის გასაზრდელად. ეს მოწყობილობა ხელს უწყობს აირების და ნაწილაკების დანვას, რომლებიც სხვაგვარად შეიძლება ატმოსფეროში გაიფრქვეს.
- ▶ **ჰაერის სისტემები:** ჰაერის სისტემები მიმართავს ჰაერის ნაკადს ღუმელის შუშის ფანჯარაზე, რათა ის სუფთა და თავისუფალი იყოს ქვარტლისაგან, რაც საშუალებას მოგცემთ ისიამოვნოთ ცეცხლის ალის ხედით და გაზარდოთ ღუმელის ეფექტურობა.
- ▶ **იზოლაცია:** კარგად იზოლირებული ღუმელები ინარჩუნებენ მეტ სითბოს, რაც უფრო მაღალი წვის ტემპერატურის მიღების საშუალებას იძლევა.
- ▶ **ჰაერის ნაკადის რეგულირება:** ღუმელები რეგულირებადი ჰაერის მიმღებით გთავაზობენ წვის სიჩქარის კონტროლს, რაც უზრუნველყოფს უფრო ეფექტურ წვას.
- ▶ **მეორადი წვის კამერები:** ეს კამერები ხელახლა წვავს ნაწილაკებს, რომლებიც მთლიანად არ დაიწვა პირველადი წვისგან, რაც ზრდის საერთო ეფექტურობას.
- ▶ **სითბოს გაცვლის მილები:** ეს არის შიდა კომპონენტები, რომლებიც ხელს უწყობს სითბოს გადატანას წვის კამერიდან ღუმელის გარე ზედაპირზე, რაც აუმჯობესებს ღუმელის საერთო ენერგოეფექტურობას.
- ▶ **სერტიფიკატი:** არჩევანის გაკეთებისას უპირატესია სერტიფიცირებული ენერგოეფექტური ღუმელი, რომელიც აკმაყოფილებს ემისიის და ეფექტურობის მკაცრ სტანდარტებს.
- ▶ **სათანადო ზომა:** შეშის ღუმელის არჩევისას მნიშვნელოვანია იმ ფართობის ზომის გათვალისწინება, რომლის გათბობაც გსურთ, აღნიშნული თავიდან აგაცილებთ ზედმეტი საწვავის (შეშის) მოხმარებას.
- ▶ **ნაცრის მართვის სისტემები:** ნაცრის მართვის ეფექტური სისტემები აადვილებს ნაცრის ამოღებას, რაც უზრუნველყოფს ჰაერის უკეთეს ნაკადს და შეშის წვას.

► **მომხმარებლის ცოდნა:** მწარმოებლები ხშირად უზრუნველყოფენ მომხმარებლებს რეკომენდაციებითა და რესურსებით, რომლებიც საშუალებას იძლევა ღუმელის გამოყენებით მიიღონ ენერგოეფექტურობა.

ენერგოეფექტური შეშის ღუმელის ყიდვისას, მოძებნეთ მოდელები, რომლებიც გამოცდილი და სერტიფიცირებულია და გაითვალისწინეთ პროფესიონალთან კონსულტაცია თქვენი კონკრეტული საჭიროებებისა და სივრცის შესაბამისი ღუმელის არჩევის შესახებ. გარდა ამისა, ღუმელის მუშაობისა და გამოყენების საუკეთესო პრაქტიკის დაცვა დაგეხმარებათ უზრუნველყოთ ღუმელის ეფექტური მუშაობა.

ცნობიერების დონე ქვეყანაში ტყისთან და ალტერნატიული გათბობის საშუალებებთან დაკავშირებით

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრმა ჩაატარა კვლევა “საქართველოს მასშტაბით გარემოსდაცვითი ცნობიერების დონე სატყეო სექტორის შესახებ”, სადაც რესპონდენტების 50.9% ეთანხმება აზრს იმის შესახებ, რომ ტყე ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს. კვლევის მიხედვით, რესპონდენტთა ძირითად ნაწილს ტყის ეკოლოგიური მნიშვნელობა გაცნობიერებული აქვს (იხ. ცხრილი N 2).

ცხრილი N2 ტყის ეკოლოგიუხ მნიშვნელობასთან დაკავშირებული დებულებების შეფასება

ტყის ეკოლოგიურ მნიშვნელობასთან დაკავშირებული დებულებები (N=1500)	საერთოდ არ ვეთანხმები	უფრო არ ვეთანხმები, ვიდრე ვეთანხმები	უფრო ვეთანხმები, ვიდრე არ ვეთანხმები	სრულიად ვეთანხმები	მიჭირს პასუხის გაცემა	უარი პასუხზე
	%					
ტყის დაცვა ამცირებს მეწყრისა და ღვარცოფის განვითარების რისკს	0.5	0.8	13.1	84.3	1.2	0.1
საქართველოში არსებული ტყე ჰაერის სისუფთავისთვის უმნიშვნელო როლს ასრულებს	39.7	8.3	9.6	41.3	1.1	0.1
ტყის განადგურებამ შეიძლება მდინარეებისა და წყაროების დაშრობა ან შემცირება გამოიწვიოს	0.6	1.3	17.1	78.7	2.1	0.1
ტყის ხშირი ჭრა არ ახდენს უარყოფით გავლენას ტყეში მყოფ ცხოველებზე	59.5	13.1	8.9	17.1	1.2	0.1

წყარო : საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

კვლევის შესაბამისად, გამოკითხულთა ნახევარზე მეტი (56.1%) ამბობს, რომ ალტერნატიული საწვავის შესახებ არ სმენია. 42.2%-ს შეადგენს რესპონდენტთა ის ნაწილი, რომელიც ალტერნატიული საწვავის შესახებ ფლობს ინფორმაციას. რესპონდენტებს დაესვათ კითხვა ენერგოეფექტური ღუმელების შესახებ ცნობიერების დონესთან დაკავშირებითაც. გამოკითხულთა უმრავლესობა (72.1%), სამწუხაროდ, ენერგოეფექტური ღუმელების შესახებ ინფორმაციას არ ფლობს. რესპონდენტთა დაახლოებით მეოთხედი (23.7%) ამბობს, რომ სმენია ენერგოეფექტური ღუმელების შესახებ.

საქართველოში ამ ეტაპზე ხორციელდება ენერგოეფექტური ღუმელების თანა-დაფინანსების პროგრამა პროექტის „საქართველოში სატყეო სექტორის რეფორ-მის განხორციელების ხელშეწყობა ტყის დეგრადაციით გამოწვეული სათბურის აირების ემისიის შემცირებისათვის“ ფარგლებში.

სოფლის განვითარების სააგენტოსა და გერმანიის საერთაშორისო თანამ-შრომლობის საზოგადოებას (GIZ) შორის 2021 წლის 22 დეკემბერს გაფორმდა საგრანტო ხელშეკრულება „ტყის სექტორის რეფორმის მხარდაჭერა ენერ-გოეფექტური ღონისძიებების ხელშეწყობით“. სააგენტო ახორციელებს ენერგო-ეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამას, რაც ითვალისწინებს, ერთი მხრივ, ენერგოეფექტური ღუმელების მწარმოებელი ფიზიკური და იურიდიული პირებისთვის ენერგოეფექტური ღუმელის განსაზღვრულ კრიტე-რიუმებთან (პარამეტრებთან) შესაბამისობის დადგენის ღირებულების თანა-დაფინანსებას/ანაზღაურებას და, მეორე მხრივ, ენერგოეფექტური ღუმელის ღირებულების თანადაფინანსებას (ღუმელის ღირებულების 50%, არაუმეტეს 300 ლარი), საქართველოს მოქალაქე სრულწლოვანი ფიზიკური პირისთვის, რომ-ელიც არის ერთი შინამეურნეობის წარმომადგენელი. პროგრამის მიზანია ენერგოეფექტური ღუმელების შეძენის მიზნით მოსახლეობის მოთხოვნის სტიმულირება, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება და კლიმატის ცვლილებების შერბილების ღონისძიებების ხელშეწყობა რეგიონებში მაცხოვ-რებელი მოსახლეობისთვის. პროგრამა ხორციელდება მთელი საქართველოს მასშტაბით (გარდა თვითმმართველი ქალაქებისა).

შეშის ალტერნატიული საწვავები, რომლებიც ენერგოეფექტურობას და გარე-მოს დაცვას ითვალისწინებს, აქტუალური თემაა საქართველოში, სადაც ტყე-ები და ბუნებრივი რესურსები მნიშვნელოვან გამოწვევებს ქმნიან. მიუხედა-ვად იმისა, რომ მოსახლეობის დიდი ნაწილი გაზიფიცირებულია, ბევრ ოჯახში კვლავ შეშა გამოიყენება გათბობისთვის. ალტერნატიული საწვავები, როგო-რიცაა ბიომასის ბრიკეტები, პელეტები, ნახშირი, ელექტროენერგია, ბუნებ-რივი აირი და მზის ენერგია, ხელს უწყობენ ტყეების შენარჩუნებასა და ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებას. თუმცა, აღნიშნული რესურსების გამოყენება დამოკიდებულია სხვადასხვა ფაქტორზე, მათ შორის, ხელმისაწვდომობაზე, ღირებულებაზე და ინფრასტრუქტურაზე. ქვეყანაში არსებული ცნობიერების დონე ალტერნატიული საწვავისა და ენერგოეფექტური ღუმელების შესახებ დაბალია, თუმცა სახელმწიფო პრიორიტეტად აყენებს ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამებს, რაც სტიმულირებს მათ შეძენას და ხელს უწყობს კლიმატის ცვლილებებისა და ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენების პროცესს.

